

Soydemir, Selim

Working Paper

Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde Tarımsal Yapı, Pirketleşme ve Sermaye Piyasası

Discussion Paper, No. 2012/37

Provided in Cooperation with:

Turkish Economic Association, Ankara

Suggested Citation: Soydemir, Selim (2012) : Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde Tarımsal Yapı, Pirketleşme ve Sermaye Piyasası, Discussion Paper, No. 2012/37, Turkish Economic Association, Ankara

This Version is available at:

<https://hdl.handle.net/10419/81578>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Die Dokumente auf EconStor dürfen zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden.

Sie dürfen die Dokumente nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, öffentlich zugänglich machen, vertreiben oder anderweitig nutzen.

Sofern die Verfasser die Dokumente unter Open-Content-Lizenzen (insbesondere CC-Lizenzen) zur Verfügung gestellt haben sollten, gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der dort genannten Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

Terms of use:

Documents in EconStor may be saved and copied for your personal and scholarly purposes.

You are not to copy documents for public or commercial purposes, to exhibit the documents publicly, to make them publicly available on the internet, or to distribute or otherwise use the documents in public.

If the documents have been made available under an Open Content Licence (especially Creative Commons Licences), you may exercise further usage rights as specified in the indicated licence.

TÜRKİYE EKONOMİ KURUMU

TARTIŞMA METNİ 2012/37

[http ://www.tek.org.tr](http://www.tek.org.tr)

GÜNEY DOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NDE TARIMSAL YAPI, ŞİRKETLEŞME VE SERMAYE PİYASASI

Selim Soydemir

Bu çalışma "GAP BÖLGESİNDE DIŞ TİCARET ve TARIM", başlığı ile Prof. Dr. Ercan UYGUR ve Prof. Dr. İrfan CİVCİR editörlüğünde hazırlanan ve 2004 yılında TEK yayını olarak basılan kitapta yer almaktadır.

Haziran, 2012

GÜNEY DOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NDE TARIMSAL YAPI, ŞİRKETLEŞME VE SERMAYE PİYASASI

*Selim Soydemir**

1. GİRİŞ

İktisat ve sosyoloji bilimlerinin birbirini tamamlayıcı bir şekilde yeni alanlara kayarak pek çok iktisadi sorunu çözümlenmeye yöneliyor olması sosyal bilimlerde önemli bir gelişmeyi oluşturmaktadır (Bulutay 2003, Welthuis 1991, Hovenkamp 1993, Zafirovski 1999 ve Granovetter 1992). Sosyal bilimlerde son yıllarda görülen önemli bir gelişme de iktisat çalışmalarının ekonomik kurumlar üzerinde yeterince araştırma yapmamasının yarattığı boşluğu doldurmak üzere pek çok çalışmanın yapılmaya başlamış olmasıdır (Granovetter 1992). Biz de bu çalışmamızda bu noktadan hareketle organizasyon, şirketleşme, hukuk sistemi ve gelişme sorunları arasında bir bağ oluşturmaya çalışarak tarımda özellikle Güney Doğu Anadolu tarımının yapısal problemlerini şirketleşme ve mülkiyetin hisse senedi haline daha geniş anlamda da menkul kıymetleşme¹ ile çözümlenmesini önermeyi amaçladık.

Çalışmanın 2. Bölümü'nde tarımsal yapının parçalanmışlığı el alınmaktadır. Bölüm 3, 4 ve 5'te sırasıyla şirketleşme, şirketleşmenin finansman kaynakları ve şirketleşme ve güven sorunları incelenmektedir. Son bölümde ise çalışmanın sonuçları sunulmuştur.

2. TARIMSAL YAPININ PARÇALANMIŞLIĞI

Soydemir (2003)'te Türk tarımının yapısı, DİE'nin 1991 Tarım Sayımı'ndan hareketle istihdam içindeki payı, GSMH'ya katkısı, Avrupa Birliği üyeleri ile verimlilik karşılaştırmalarına yer verilmiş ve bu yapının da esas olarak tarımsal yapının parçalanmışlığı ile alakalı olduğu görüşünden yola çıkarak tarımsal sorunları çözümlenmenin bir yolu olarak tarımsal yapının değiştirilmesi, tarımsal kapitalist çiftliklerin örgütlenmesi gerektiği ve böylece şirketleşme (arazinin şirkete sermaye olarak getirilmesi) türü örgütlenme, ve yapılanma ile tarımsal verimliliğin artırılacağı gibi tarımda arazi parçalanmasının önüne geçilebileceği vurgulanmıştır.

2001 yılı Tarım Sayımı sonuçlarına bakıldığında tarım sektöründeki arazi parçalanmışlığı sorunun hala devam etmekte olduğu, tarım arazisinin yaklaşık %22'sinin 6 ve daha üstü parçaya bölünmüş olduğu, ortalama parça başına arazinin 15 dekar dolaylarında olduğu² gözlenmektedir. Bu yapı ise verimlilik sorunlarını doğurmaktadır (Soydemir (2003)).³ Göreceli olarak verimliliğin yüksek olduğu bölgelerde parçalanmışlık verimlilik kayıplarını daha fazla artırmaktadır.

* *Dr., Sermaye Piyasası Kurulu.*

Bu çalışmada ileri sürülen fikirler yazarın kişisel görüşleri olup, çalıştığı kurumun görüşlerini yansıtmamaktadır

¹ Menkul kıymetler; Ortaklık veya alacaklılık sağlayan, belli bir tutarı temsil eden, yatırım aracı olarak kullanılan, dönemsel gelir getiren, şartları Kurulca belirlenen kıymetli evraklar olarak tanımlanabilir. Hisse senedi ortaklık hakkı sağlayan menkul kıymetlere, tahvil de alacaklılık hakkı sağlayan menkul kıymetlere örnek olarak verilebilir.

² 1991 sayımında bu büyüklük 10,9 dekar olarak hesaplanmakla beraber, farkın tarımsal sayımın uygulama alanından kaynaklandığı düşünülmektedir.

³ Örneğin, tarım aletlerinin bir parçadan bir başka parçaya taşınması hem enerji hem de zaman kayıplarına yol açması düşünülebilir. Üstelik parça aralarındaki sınırlarda kaybedilen arazide de dikkate alınmalıdır.

Tablo 1: Tarımsal Yapı (2001)

	T.Arazi Dekar (Bin)	Tarımsal İşletme Sayısı (Bin)	İşletme Başına Arazi (dekar)	Toplam Parça Sayısı (Bin)	İşletme Başına Parça	Parça Başına Arazi (dekar)	Tek Par. İşletme. Parça Baş. Ort.Arazi (dekar)	2 ile 5 Parça Parça Baş. Ort.Arazi (dekar)	6 ile 9 Parça Parça Baş. Ort.Arazi (dekar)	9ve Üstü Parça Baş. Ort. Ar azi (dekar)
Türkiye	184.329,5	3.021,2	61,0	12.321,2	4,1	15,0	33,6	17,2	12,4	9,9
Ort.Kuzey	31.101,6	350,9	88,6	2.054,0	5,9	15,1	26,3	20,4	14,6	11,4
Ort.Doğu	16.606,5	280,8	59,1	1.204,0	4,3	13,8	30,6	14,8	11,9	11,4
Ort.Güney	26.296,6	256,8	102,4	1.089,4	4,2	24,1	64,9	28,9	19,3	14,4
Marmara	14.522,2	233,9	62,1	1.197,7	5,1	12,1	21,0	12,6	11,7	11,3
Ege	21.101,4	529,8	39,8	2.081,0	3,9	10,1	18,6	11,2	9,0	7,2
Akdeniz	17.216,8	354,1	48,6	925,0	2,6	18,6	23,3	17,9	18,7	16,7
K.Doğu	14.242,3	186,5	76,4	727,6	3,9	19,6	58,3	24,7	11,7	7,7
G.Doğu	27.408,1	287,4	95,4	761,7	2,7	36,0	68,4	31,6	39,3	12,8
Karadeniz	15.834,0	540,9	29,3	2.280,6	4,2	6,9	17,5	8,0	5,6	4,6

Kaynak: DİE, 2001 Tarım Sayımı

Son yirmi yılda yapılan tarım sayımlarına göre arazinin parçalanmışlık yapısında (işletme büyüklüğü) ciddi bir değişiklik gözlenmemektedir (Tablo 2). Görece büyük arazilerin sayısında ve sahip oldukları arazilerin büyüklüğünde azalma izlenmektedir. Zaman içinde tedbir alınmaması veya şirketleşme türü bir yapılmaya gidilmemesi halinde arazinin miras yoluyla parçalanması devam edecek, böylece verimlilik sorunları giderek daha da ağırlaşacaktır. Diğer taraftan, tarımsal yapıda devlet tarafından yürütülmekte olan “arazi toplulaştırma” çalışmaları sonucu bazı bölgelerde ortalama arazi büyüklüğünün arttığı gözlenmektedir. Ancak bu çalışmalar nihayetinde arazinin miras yoluyla tekrar bölünmesini engellemekte, sadece parçalanmayı geçici olarak azaltmaktadır.

Parça başına arazi büyüklüğü açısından en olumlu durumda olarak, Güneydoğu Anadolu Bölgesi görünmektedir.⁴ Ancak miras sürecinin devam edeceği dikkate alınır ve bu süre içinde tarımda şirketleşme gibi bir yeniden yapılanmanın gerçekleşmemesi halinde parçalanmışlık daha da artacaktır.

Bu kapsamda arazinin parçalanmasının önüne geçilmesi, bütünleşmenin artırılması, tarımsal işletmelere şirket yapılanmasına gidilmesi ve nihayetinde mirasa arazinin değil, şirketteki paydaşlığı temsil eden hisse senetlerinin konu olması zorunlu görülmektedir. Tarımdaki şirketleşme bir yandan organize olabilme ve bunun devamında da şirketleşebilmeyi gerektirmektedir.⁵

Tablo 2: Tarımsal Yapı Karşılaştırmaları

İşletme Büyüklüğü (Dekar)	İşletme Sayısı (%)			Tarımsal Arazi (%)		
	1980	1991	2001	1980	1991	2001
5'den az	7,23	6,34	5,78**	0,20	0,28	0,26
5 - 9	6,70	9,61	9,44	0,69	1,07	1,06
10 - 19	14,13	18,96	17,54	2,96	4,28	4,00
20 - 49	32,56	32,13	30,91	15,69	16,49	16,02
50 - 99	21,07	17,98	18,21	21,42	19,94	20,68
100 - 199	11,99	9,66	10,64	23,98	20,99	23,81
200 - 499	5,46	4,38	5,00	22,73	19,82	22,83
500 - 999	0,77	0,61	0,57	8,04	6,39	6,09
1000 - 2499	0,01	0,26	0,14	1,59	5,91	2,97
2500 - 4999	0,01	0,05	0,01	0,55	2,79	0,38
5000 +	0,00	0,01	0,00	2,16	2,04	1,91

Kaynak: DİE

3. ŞİRKETLEŞME

Organize olabilmenin ticari olanlarına şirketleşme adı verilebilir. Şirketleşme ile insanlar bir girişimcinin öncülüğünde sermaye, teknik yetenek, organizasyon kapasiteleri gibi imkanlarını bir araya getirerek ekonomik kararların verildiği bir çevre, organizasyon oluştururlar. Bu yapılanmalara şirket adı verilir (Coase 1937).

⁴ Bunda, bölgenin sosyo ekonomik yapısından kaynaklanan çok büyük arazilerin varlığını da dikkate almak gerekmektedir.

⁵ Şirketleşme ve devamında da menkul kıymetleşme için Soydemir S.2003'e bakılabilir.

Şirket genel kavramı içinde değerlendirilebilecek olan “Ticaret şirketleri, birden ziyade kişiler arasında müşterek bir unvan altında ve müşterek iktisadi bir gaye uğrunda bir ticari işletmeyi işletmek amacıyla kanunda (Türk Ticaret Kanunu-SS) muayyen türlerden birine uygun olarak yazılı bir akitle kurulan, hak ve ehliyeti işletme konusu ile sınırlı tüzel kişiliğe sahip şirketler” olarak tanımlanabilmektedir (Poroy ve diğerleri 1988). Bir başka açıdan şirket “iki veya daha fazla kişinin belirli bir amaçla bir araya gelmeleri ile oluşan birleşme çeşitlerinden bir türü şirketlerdir. Geniş manada, mal ve emeğin birleştirilerek fayda sağlanması anlamında anlaşılabilir şirket türü “olarak da açıklanabilmektedir (Çevik 1994).

Şirketleşme ile insanlar bir veya birkaç girişimcinin öncülüğünde sermaye ve yeteneklerini bir araya getirerek neyi nasıl üretilip pazarlayacaklarına dair bir organizasyon oluştururlar ve organizasyonun sağlıklı işlemesi için de ticaret kanunu kapsamında⁶ bir sözleşme (şirket esas sözleşmesi) yaparlar, böylece; tek başlarına ulaşamayacakları sermaye büyüklüklerine ve üretim kapasitesine ulaşarak ölçek ekonomisinden yararlanabilirler.

Ancak Türkiye’de şirketleşme sayılarının çok yüksek düzeylerde olmadığı söylenebilir. Yaklaşık 640 tanesi halka açık olmak üzere 189 bin anonim şirketten⁷ bahsedilebilir.⁸ Bu şirketlerin ise 2002 itibariyle, sadece 289 adedinin hisse senetleri menkul kıymet borsasında işlem görmektedir.⁹

Şirketlerin üretim faaliyetlerini sermaye ve işgücü kiralayarak sürdürebilirler (Shleifer ve Vishny 1997). Şirketlerin kullandıkları sermayeler çeşitli kaynaklardan sağlanabilmektedir.

4. ŞİRKETLERİN FİNANSMAN KAYNAKLARI

Şirketler gerek işletme sermayesi ihtiyaçları, gerekse yatırım sermayesi amaçlarıyla çeşitli finansman kaynaklarına başvurumaktadırlar. Bu kaynaklar arasında sırasıyla, bankacılık, ticari borçlanma (örneğin vadeli mal ve hizmet alımıyla kaynak yaratılması), oto finansman kaynakları, sermaye arttırımı,¹⁰ grup şirketleri ve tahvil vb. menkul kıymet ihracı sayılabilir. 1996 yılı için DİE ve SPK (Sermaye Piyasası Kurulu) tarafından yapılan Şirketler Kesimi Finansal Eğilimler Anketi çalışmasına göre şirketlerin finansman tercihleri Tablo 3’de yer verilmiştir. Şirketler kesiminin finansman tercihlerinde grup şirketi olmalarının, bir bankayla olan iştirak yapılarının vs. çeşitli değişkenler etkin olabilmektedir. Ancak şirketlerin genel olarak finansman tercihlerine bakıldığında ticari borçlanmanın en önemli rolü oynadığı gözlenebilmektedir (Tablo: 3).¹¹

Tablo 3: Şirketlerin Finansman Tercihleri (%)¹²

	Banka Kısa Vade	Banka Orta ve Uzun Vade	Grup Şirketi	Yabancı Ülke	Ticari Borçlanma	Tahvil Vs.	Sermaye Arttırımı	Oto Fin. Kaynak	Diğer
İşletme Sermayesi	18,6	4,6	6,3	2,7	19,5	1,0	12,3	14,7	4,4
Yatırım Sermayesi	15,1	11,8	6,0	3,0	15,8	1,0	13,8	14,2	4,3

Toplumdaki bireylerin birbirlerine duydukları güven ekonomi açısından oldukça önemlidir. Güven durumu geliştikçe insanlar birbirleriyle daha yakın ilişki içine girebilecekleri gibi, yukarıda belirtildiği şekilde daha geniş organizasyonlara girebilecekler böylece çeşitli amaçlara daha kolay

⁶ Eğer halka açık bir şirket olarak kurulacaksa da ilaveten Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında

⁷ Türk ticaret kanununa göre en az beş ortak tarafından kurulabilen, menkul kıymet ihraç edebilen bir sermaye şirketi türü.

⁸ 1963- 1987 yılları arasında kurulan ve kapatılan tüm şirketler ve kooperatif şirketler anonim şirketler olarak sayılmıştır.

⁹ Halbuki ABD’de 6590, İngiltere’de 2272, Brezilya’da 114, Şili’de 246, Yunanistan’da 314, Almanya’da 934, Euronext (Avrupa çapında ortak işlem platformu)’de 1114, İspanya’da 3015, İsveç’te 398, Avustralya’da 1421, Kore’de 679 ve Tokyo’da 2153 adet şirketin hisse senetleri borsalarda işlem görmektedir (www.fibv.com).

¹⁰ Sermaye artırımında arttırılan sermayeye eski ortaklara satılabileceği (Rüçhan hakkı) gibi, eski ortakların rüçhan hakları kısıtlanarak (tamamen veya kısmen) arttırılan kısma karşılık gelen paylar halka arz edilebilir. Bu durumda halka arz sözkonusu olup şirkete yeni ortak alınmaktadır.

¹¹ Şirketlerin 1982-1993 dönemine ait finansal yapıları ve sabit değerlerini nasıl finanse ettiklerine dair Soydemir s. 1998a’ya bakılabilir.

¹² Bu tablo Erkan N. ve B.Temir (1998) s.76 ve 77 deki tabloların konsolide edilmesiyle oluşturulmuştur.

ulaşabileceklerdir. Aksi halde güven katsayısı düştükçe insanlar daha geniş organizasyonlarla değil daha dar daha çok aile, akraba, eş dosta dayalı organizasyonlara girebilecekleri için amaçlar çok daha dar bir yapıda gerçekleşebilecektir (Esmer Y.1998: 22).

5. ŞİRKETLEŞME ve GÜVEN

Şirketleşme durumunda kaynak temin edenler, bu çalışma kapsamında sadece şirketin hisse senedini alan ortaklar girişimcilere ve bu girişimi yönetenlere gelecekte elde etmeyi planladıkları temettü (kar payı) karşılığı sermayelerini aktarmaktadırlar¹³ (Shleifer ve Vishny 1997 ve Easterbrok ve Fischel. 1991). Girişimci, bir yandan ne yapacağını belirleyip bunun taahhüdünü verirken, diğer yandan da kaynak temin ettiği yatırımcıların da kendisine inanmalarını sağlamak durumundadır. Öte yandan; şirkete kaynak sağlayanlarla yönetim arasında (sahiplik ve kontrol) farklılık doğduğunda ortaya temsilcilik (agency) problemleri çıkmaktadır.¹⁴ Bu kavram özellikle de şirketlerin kaynaklarını çok sayıdaki küçük yatırımcıdan temin ettiklerinde daha yoğun olarak ortaya çıkmaktadır. Coase 1937'ye dayandırılan ve firmaları sözleşme şeklinde yaklaşan görüşlere göre de bu nokta oldukça önem taşımaktadır. Yatırımcılar şirket tarafından (veya girişimcilerin öncülüğünde) çıkarılan menkul kıymetlere (hisse senedi) yatırım yaptıklarında ellerinde sadece ortaklıklarını simgeleyen bir belgeden başka ne alabilecekleri, başka bir deyişle kaynaklarının, imzalamış oldukları şirket sözleşmesinde yazıldığı dışında, ortakların menfaatleri aleyhine kullanılmasının nasıl engelleneceği ve şirketin faaliyetlerinden dolayı ortaya çıkan karın kendilerine aktarılıp aktarılmayacağıyla ilgilenirler (Shleifer ve Vishny. 1997). Bu durumda taraflar arasında ciddi güven problemleri vardır.

Yukarıda Organizasyon ve Güven başlığı altında ele alındığı gibi güveni temin eden unsurların içinde oyunun kurallarının baştan belli olması¹⁵ ve bu kurallara uymayanların yine yasalar çerçevesinde cezalandırılması şirketlerde girişimcilerin birbirine, yatırımcıların birbirine ve girişimciye, yatırımcının girişimciye güven duymasını getirecektir. Güven katsayısı arttıkça taraflar ellerindeki fonlardan daha kolay vazgeçerek, bunu kaynak ihtiyacı içinde olan girişimcilere/şirketlere aktarabileceklerdir (Soydemir 1998, La Porta ve diğerleri 1996). Özellikle bu yapılanma ve dolayısıyla insanların başkalarıyla işbirliği yapmaya istekli olmaları sosyal sermaye olarak değerlendirilmektedir. Özellikle büyük ve geniş organizasyonlarda ise “güven” vazgeçilmez bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır (La Porta ve Diğerleri. 1997).

Yasal yapıların yanında “güven”i artırmanın yollarından birisi de “pay sahiplerine eşit davranılması”, “kamunun aydınlatılması ve şeffaflık”, “yönetim kurullarının görevleri” ve “paydaşların hakları” gibi dört temel konuda yasal düzenlemelerin ötesinde şirketlerin kendileri ile ortakları arasındaki ilişkileri daha da açık bir şekilde düzenlemeleri, bu şekilde belirlenmiş Kurumsal Yönetim İlkelerini¹⁶ kamuoyuna ilan etmeleri ve bu uygulamalarında da denetime açık olmalarıdır. Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanması, bir yandan şirketin işleyişine yönelik net bir tavır ve resim çizmesi ve dolayısıyla belirsizlikleri azaltması, şeffaflığı, tahmin edilebilirliği artırması nedeniyle “güven”i daha üst düzeylere çıkaracağı beklenmektedir.

6. SONUÇLAR

Çalışmanın ilk bölümünde ele alındığı gibi şirketleşme, özellikle tarımsal yapılardaki şirketleşme, tarımın aile işletmelerinden çıkarak daha büyük ölçekli işletmelere dönüşmesini sağlayacaktır. Şirketleşme sayesinde arazinin bütünleşmesi ile birlikte verimlilik artışları ve uluslararası rekabet imkanları doğacaktır. Ayrıca miras söz konusu olduğunda arazinin kendisi yerine şirkete ortaklığı temsil eden hisse senedinin mirasçılara geçecek olması parçalanmayı engelleyecektir. Daha sonra şirkete ait hisse senetlerinin bir üçüncü şahsa satılması halinde de sadece menkul kıymetin mülkiyeti el

¹³ Ortakların iki tür hakkından bahsedilebilir. Bunlardan birincisi yönetsel ikincisi ise mal varlıksal haklardır. Birinci grup içine bilgi alma, genel kurula katılma ve oy kullanma hakları dahil edilebilirken ikinci grubun içine kar payı alma, rüçhan hakkı, bedelsiz pay alma hakkı gibi haklar dahil edilmektedir (Soydemir S.2001)

¹⁴ Halka açık şirketlerde temsilcilik maliyetlerini değerlendiren bir çalışma için Jensen M.C.1989'a bakılabilir

¹⁵ Türk Ticaret Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu, Yönetmelik ve Tebliğler ile şirketin esas sözleşmesinde belirlenmiş olan kurallar bu kapsamda sayılabilir.

¹⁶ Sermaye Piyasası Kurulu, Kurumsal Yönetim İlkelerini “uygula ya da açıkla” prensibi temelinde Temmuz 2003 tarihinde yayınlamıştır.

değiştireceği için şirkete ait olan arazinin parçalanması söz konusu olamayacaktır. Tarımsal yapılarda şirketleşme türü bir organizasyona gidilmemesi durumunda diğer bölgelerde gözlenen parçalanmışlık, Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde giderek daha da önemli bir problem olarak gündeme gelecektir.

KAYNAKÇA

- Bulutay T. (2003) "Bilim ve İktisat", *İktisat, İşletme ve Finans*, Ekim 2003, s.5-49.
- Coase R.H. (1937) "The Nature of The Firm"; *Economica* Vol.4, ss.386-405
- Çelik A. (2003) "İnsan ve Güven", Yayınlanmamış Çalışma.
- Çevik O.N. (1994) Uygulamada Şirketler Hukuku; 2.Baskı, Yetkin Hukuk Yayınları, Ankara.
- Daft R.L. (1996) Organization Theory and Design; West Publishing Company; St.Paul.
- Easterbrok F.H. and D.R. Fischel. (1991) The Economic Structure Of Corporate Law; Cambridge: Harvard University Press.
- Erkan N. ve B.Terim (1998) Şirketler Kesiminin Finansal Eğilimler Anketi Sonuçları, 1996; SPK Yayınları No: 126, Ankara.
- Esmer Y. (1998) Devrim, Evrim, Statüko: Türkiye'de Siyasal, Ekonomik Değerler; TESEV Yayınları No7, İstanbul.
- Granovetter M. (1992) "Institutions as Social Constructions: A frame work for Analysis", *Acta Sociologica* 35:3-11.
- Hovenkamp H.J. (1993) "Market Efficiency and The Domain of the Firm", *The Journal of Corporation Law*, Vol.18, issue 2 p.173-185.
- Jensen M.C. (1989) "Eclipse of the Public Corporation", *Harvard Business Review*, Vol.67 Issues 5, p.61-75.
- Koçel T. (1995) İşletme Yöneticiliği Yönetici Geliştirme Organizasyon ve Davranış, Beta Basım Yayım Dağıtım A.S., İstanbul.
- La Porta R.; ve Diğerleri (1996) *Law and Finance*; NBER, WP.5661
- La Porta R.; ve Diğerleri (1997) "Trust in Large Organizations" *AEA Papers And Proceedings, May 1997*, p.333-338.
- Poroy R. ve Diğerleri (1988) Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku;Beta Basım yayım ve Dağıtım AŞ. İstanbul.
- Shleifer, A. ve R.Vishny. (1997) "A survey of Corporate Governance" *Journal of Finance*,v.52, 737-783.
- Soydemir, S. (1998) "Sermaye Piyasasında İş Etiği" Türk Sermaye Piyasasında Etik Değerler ve İş adabına İlişkin Çalışma Kuralları; s.6-13; İMKB, Yatırımcı Danışma Merkezi; İstanbul.
- Soydemir, S. (1998a) Türkiye'de Finansal Fon Akımları (1982-1993); Sermaye Piyasası Kurulu Yayın no.123,Ankara.
- Soydemir S. (2001) "Türk Sermaye Piyasalarının Yapısı"; Perşembe Konferansları 14 s.3-28; Rekabet Kurumu, Yayın No 71; Ankara
- Soydemir S. (2003) "Türk Tarımı ve Şirketleşme"; ODTÜ Ekonomi Kongresi, Tebliğ.
- Şimşek M.Ş. (2002) Yönetim ve Organizasyon; Günay Ofset,Konya.
- Tüsiad, (1991) Türk Toplumunun Değerleri; Tüsiad Yayın No.91.

Welthuis O. (1991) "The Changing Relationship Between Economic Sociology and Institutional Economics: From Talcott Parsons to Mark Granovetter" *American Journal of Economics And Sociology*, Vol.58. No 4 pp.629-649.

Zafirovski M. (1999) "Economic Sociology in Retrospect and Prospect: In Search of its Identity within Economics and Sociology", *American Journal of Economics and Sociology*, Vol.58, issue.4 p. 583-627.